

je ishodište društvene nepravde sam čovjek. Promjena nabolje nije moguća bez promjene samoga čovjeka (čitaj: novog rođenja). U protivnom, zapadamo u žabokrečinu zvanu „socijalno evanđelje“. I, konačno, smatram da je korištenje izraza „Palestina“ promašaj jer, osim što taj pojam nastaje u prvoj polovici 2. stoljeća, on je danas poprimio iskrivljeno značenje koje čitatelj može, čitajući ovu knjigu, unijeti u Isusov kontekst. Jednako tako, spomen islama kao „daljnjeg rođaka judaizma i kršćanstva“ (str. 16) te „otudene sestre“ (str. 66) nikako ne stoji jer, ako maknemo naočale političke korektnosti, islam osim što posuđuje od judaizma i kršćanstva pojmove, priče i ideje, nema ništa zajedničko s njima. Islam nije niti „rođak“ niti „sestra“ judaizmu i kršćanstvu, već „stranac“. Vrijedi i obrnuto, judaizam i kršćanstvo su „stranci“ za islam.

Kad se sve zbroji i oduzme, knjiga *Jednostavno kršćanin* vrhunsko je djelo koje vrijedi pročitati i kao takva primjerena je za širi krug čitatelja. Osim što je apologetsko-evangelizacijskog karaktera, služi kao izvrstan vodič u Bibliju sažimajući osnovne postulate biblijske priče koje često ni sami kršćani nisu svjesni. U tom kontekstu posebno su vrijedna poglavlja pet i šest te poglavlja od trinaestog do petnaestog koja se bave temom Biblije i Crkve. Nema sumnje da će ovo biti rado čitana knjiga, a jedino ostaje žal što prevoditelji nisu preveli podnaslove unutar poglavlja.

Ervin Budiselić

Stanley J. Grenz i Roger E. Olson

Komu treba teologija?

Biblijski institut, Zagreb, 2018. str. 208

Biblijski institut preveo je i objavio knjigu koju su izvorno napisala dvojica produktivnih i popularnih američkih teologa na engleskom jeziku i koju je 1996. godine objavila poznata američka izdavačka kuća Inter Varsity Press. Naslov knjige odmah otkriva da autori nastoje odgovoriti na važno pitanje „Komu treba teologija?“, a zvuči kao retoričko pitanje koje se može čuti kod mnogih vjernika: „Komu (uopće) treba teologija?“ Na početku samog uvoda u knjigu autori ukazuju na to da su svjesni činjenice da u mnogih kršćana postoji hladnoća pa čak i neprijateljstvo prema teologiji, što zapravo proizlazi iz nerazumijevanja što je teologija, čemu služi i kome je potrebna.

Već u prvom poglavlju autori ističu da je svatko teolog te tako razbijaju iluziju da je teologija nešto čime se bave samo ljudi na visokim teološkim učilištima. Oni tvrde: „Svatko tko razmišlja o konačnim životnim pitanjima – uključujući pitanja o Bogu i našem odnosu s Bogom – jest teolog“ (14). Objašnjavaju da se teologijom neizbježno bave svi kršćani koji razmišljaju, ne samo o vječnim pitanjima nego i o značenju Božje Riječi i kako ona objašnjava život i daje mu smisao

i svrhu. Naravno, postoje profesionalni teolozi i teolozi laici, ali oni trebaju jedni druge za kvalitetan rad i rast. Ponekad kršćani imaju odbojnost prema teologiji i teolozima, što bi se trebalo promijeniti kad shvate da su i sami teolozi i da se bave teologijom u određenoj mjeri.

Drugo poglavlje objašnjava da nisu sve teologije jednake. Autori nabrajaju i objašnjavaju nekoliko kategorija teologije da bismo ih znali razlikovati. Narodna je teologija slijepa vjera u neku tradiciju, koja se ne propituje i odbija kritičko promišljanje. Laička teologija događa se kada kršćani počnu istraživati korijene svoje vjere. Propovjednička teologija odvija se kada propovjednik počinje koristiti alate za dublje proučavanje Biblije (biblijske jezike, konkordancije, komentare, knjige itd.). Profesionalna teologija profesionalno proučava alate za proučavanje Biblije, sve kritički preispituje, nastoji pomoći teolozima laicima i propovjednicima u razumijevanju Božje Riječi. Akademska je teologija uglavnom usmjerena na proučavanje drugih teologa i njihovih teologija. Laička, propovjednička i profesionalna teologija najbolje funkcioniraju kada su međuovisne i doprinose međusobnoj izgradnji.

U trećem poglavlju autori nastoje definirati teologiju. Još u prvom poglavlju dali su kratku definiciju teologije koja glasi: „promišljanje o Bogu“. Potpuna definicija teologije glasi: „Teologija je proučavanje Boga, njegovih atributa i njegovoga odnosa prema čovjeku i svemiru“ (49). To proučavanje je dobro kada je korisno kršćanima na taj način što učvršćuje njihov život u biblijskoj istini. To je proučavanje „opasno“ jer zahtijeva kritičko razmišljanje o biblijskim istinama i preispitivanje vlastitih uvjerenja. Autori tvrde da dobra teologija utvrđuje naš kršćanski život jer odbacuje što ne valja i zadržava što valja. Nadalje, dobra je teologija ugodna Bogu jer pruža smjernice i mudrost za kršćansko življenje te dovodi do zrelosti. Odgovor na pitanje „Komu treba teologija“ jest – svima nama.

Četvrto poglavlje bavi se obranom teologije. Autori se hvataju teških tema i pitanja koja dolaze od vjernika ili onih koji su se pokušali baviti teologijom pa se razočarali. Možda ste čuli ovakve izjave: „Pazi da ti studij teologije ne uništi vjeru!“ Ili: „S obzirom na sve opasnosti studija teologije, nije pametno upuštati se u to.“ Ili: „Kad čitam neku kršćansku knjigu, to mi je zanimljivo i korisno, a kad čitam neki teološki članak, to mi je suhoparno i mrtvo“. Ili: „Teologija donosi podjele među kršćanima“. Autori su se odlučili uhvatiti ukoštac sa svim tim prigovorima i obraniti pravo na dobru teologiju koja čini dobre stvari; koja nam donosi korist, a ne štetu.

U petom poglavlju govori se o dužnostima i tradicijama teologije. Dva su glavna zadatka teologije: kritički i konstruktivni. Kritički je zadatak ispitivanje vjerovanja i nauka o Bogu, nama i svijetu na temelju kršćanskih izvora, a to je primarno Biblija. Teologija ispituje vjerovanja koja se već nalaze među kršćanima i glavni je test pitanje je li neko vjerovanje u skladu s Kristovom, odnosno biblij-

skom naukom. Kritički je zadatak također kategorizirati važnost nauke: spada li nešto pod dogmu, doktrinu ili mišljenje. Konstruktivni je zadatak postizanje cjelovitosti i povezanosti biblijske nauke o Bogu, nama samima i svijetu oko nas.

Kada se oblikuju takvi modeli, tada ih treba dovesti u vezu sa suvremenom kulturom da bi ih ljudi danas mogli razumjeti. Autori također objašnjavaju kako teologija djeluje unutar različitih tradicija – rimokatoličke, pravoslavne, evanđeoske, liberalne itd.

U šestom poglavlju govori se o alatima koje koriste teolozi. To su: biblijska poruka, teološko naslijeđe Crkve i misaoni obrasci suvremene kulture (Biblija, naslijeđe i kultura). Teologija izvire iz interakcije ta tri alata. Autori objašnjavaju kako djeluje svaki od tri alata.

Sedmo poglavlje govori o kontekstualnom izgrađivanju teologije. Moramo čitati Bibliju, ali moramo čitati i kulturu u kojoj živimo. Moramo tumačiti Bibliju, ali i kulturu u kojoj živimo. Na primjer, kako ćemo današnjem čovjeku objasniti pojam grijeha, ili žrtve za grijeh, ili spasenja kad govorimo o Isusu Kristu. Autori govore o izgradnji sustavne teologije i potrage za središnjom biblijskom temom koja će biti temelj takve teologije. To nazivaju „integrativni motiv“, a to je središnja ideja na temelju koje teolog razumijeva sve druge teološke koncepte. Na taj se način stvara teološki most koji spaja Bibliju, naslijeđe i kulturu.

Osmo poglavlje govori o oživotvorenju teologije. Teologija mora biti odmaknuta od intelektualne teorije i ulaziti u svijet u kojem živimo jer postoji međusobna ovisnost između teologije i načina življenja. Teologija je potraga za mudrošću za svakodnevno življenje. Bitno je promatrati društvo u kojem živimo da bismo utjecali na njega. Bitno je promatrati sebe, da bi teologija utjecala na oblikovanje našeg identiteta. Bitno je postići kršćanski integritet, a to je življenje koje pokazuje drugima kakav je Bog.

U devetom poglavlju, autori pozivaju na uključivanje u teologiju. Pozivaju na zdravu teologiju koja pridonosi učenštvu. Potrebno je da želimo više poznavati Boga, da želimo dublju razinu razumijevanja kršćanske vjere. Olson opisuje osobno iskustvo odrastanja u okruženju jedne tradicionalne denominacije koja nije željela preispitivati svoja uvjerenja te se zbog toga s vremenom udaljio od nje, primijetivši da mnogi odlučuju ostati u slijepoj vjeri i indoktrinaciji. Autori nabrajaju i opisuju nagrade bavljenja teologijom: obogaćen i poboljšan kršćanski život, pronalaženje odgovora na teška pitanja i učvršćivanje uvjerenja koja su nam potrebna da prebrodimo teška razdoblja u životu. Zatim nabrajaju i opisuju opasnosti bavljenja teologijom: da iskrena vjera pređe u teologiziranje, tj. umovanje, da se više ne slažete sa svojom denominacijom i da ćete biti krivo shvaćeni od onih koji ne žele preispitivati svoja uvjerenja. Pretkraj knjige navode alate koje možemo koristiti za proučavanje Biblije, crkvenog naslijeđa i kulture u kojoj živimo. Zatim predlažu vježbe kojima možemo prepoznati svoju teologiju i naučiti

se dobro promišljati. Na kraju zaključuju: „Teologija je od presudne važnosti za zadaću praktičnog kršćanstva, kako za Crkvu tako i za svijet“ (207).

Knjiga se sastoji od devet dobro osmišljenih poglavlja koja objašnjavaju tko se bavi teologijom, kakve su predrasude o teologiji, što je teologija, kakva je teologija te važnost, zadaće i praktičnost teologije. Većina poglavlja počinje ilustracijom iz stripa „Peanuts“, kod nas poznatiji kao Charlie Brown i Snoopy, što čini knjigu još zanimljivijom. Knjiga se vrlo lako čita i razumije, odlično obrađuje temu kojom se bavi i pruža dobre odgovore na naslovno pitanje. Može se preporučiti svakom vjerniku, a osobito voditeljima u kršćanskim zajednicama i studentima koji kreću putem teoloških studija.

Goran Medved